

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL

AZ 1906. ÉV I. NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 3679 db, ajándék útján 162 db, vétel útján 100 db, csere útján 1 db, összesen 3942 darab nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett: gyászjelentés 1367 db, zárszámadás és üzleti jelentés 209 db, egyházi körlevél 117 db, perirat 8 db, hivatalos irat 171 db, műsor 425 db, alapszabály 192 db, szinlap 2371 db, falragasz 879 db, vegyes 469 db, összesen 6208 darab aprónyomtatvány.

Vételre fordítottatott 1085.06 korona, 66.30 márka és 22 lira.

Ajándékaikkal a következők gyarapították könyvtárunk anyagát: Alapy Gyula Komárom (6 db), Áldásy Antal, Awetarianian. Sumla, Bajza József, Bibl. Royale de Belgique Bruxelles, Bishop H. R. New-York (2 db), Breznay Béla, Budapesti kir. orvosegyesület, Budapest székesfőváros statisztikai hivatala (2 db), Dunamelléki ev. ref. egyházkerület, Érseki iroda Kalocsa, Eger, Zágráb, Fándly József Székelyhid, Fejérpataky László, Földmívelésügyi m. kir. miniszterium, Fraknoi Vilmos (4 db), Francis D. R. Boston, Gillming Ferenczné (52 db), Győry Árpád, Győry Tibor, Havass Rezső (2 db), Herczegprimási iroda Esztergom, Horváth Géza, Kais. Akademie der Wissenschaften Wien (4 db), Kalmár F., Keleti Szemle szerkesztősége, Képviselőházi iroda (2 db), Kliment Ferencz Békés-Gyula, Kongl. Universitets-bibliotheket Upsala, König Lajos, Közgazdasági Közlemények szerkesztősége, Kunszt János Losoncz, Kuthy Zoltán New-York, Küzdényi Szilárd Czibakháza, Litsken Ottó Wien, Lukács Géza Selyp, M. kir. állami számvevőszék elnöksége, M. kir. földtani intézet, M. kir. közp. statisztika-

tikai hivatal (2 db), M. kir. orsz. meteorologiai s földmérő intézet, M. kir. orsz. vízépítési igazgatóság, M. kir. szabadalmi hivatal, M. N. Múzeum irodája (2 db), M. ornithologiai központ, M. Tudományos Akadémia (15 db), Mayer Gyuláné, Műbarátok Köre, Ortway Tivadar Pozsony, Pólai gimnázium igazgatósága, Radnai Rezső, Róth Gyula New-York, Rothschildische Bibliothek in Frankfurt, Simonyi Zsigmond, Statist. Central-Commission Wien (4 db), Stojits István, Szalay Imre (2 db), Szilágyi József Monor, Temesvár sz. kir. város tanácsa (2 db), Theer János, Tudomány-Egyetem rektora, Tudomány-Egyetem I. sebészeti klinikája, Veszprém vármegyei gazdasági egyesület Veszprém, Zilio Baccio Trieste.

Nevezetesebb szerzemény: Caroli P. Elementa Graecae grammatices, Leutschoviae, 1647.

A könyvtár helyiségeiben 14,053 egyén 32,154 kötet nyomtatványt, kölesönzés útján pedig 647 egyén 1047 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 2904 munka osztályoztatott, a melyekről 3972 czédula készült. Kötés alá készítettett 554 munka 648 kötetben.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 536 csomag érkezett; ugyaninnen 354 levél expediatott, a miből 58 reklamálás volt. Az 1897: XLI. tczikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosok ellen peres eljárás megindítása e negyedévben nem kéretett.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 1 kötet kézíráttal, vétel útján 18 kötet kézíráttal, 10 darab irodalmi levéllel és 12 darab irodalmi analectával gyarapodott.

Az ajándékozó Korizmics Antal Gróf Zrinyi Miklós »Török afium ellen való orvosság«-ának egy XVII. századi másolatát juttatta a kézirattár birtokába.

Vételre összesen 341 korona fordított. A gyarapodásból különösen kiemelendő Gróf Beckers József Henrik ezredes »Beitrag zur Geschichte der Insurrection im Jahre 1809 und 1810« című kiadatlan művének öt kötetre terjedő eredeti kézirata és ennek több eredeti okmány-melléklete; minők: Kisfaludy Sándor, gróf Hadik, gróf Keglevich stb. levelei s Napoleon kiáltványának franczia, latin és magyar nyelvű változata. Megemlítendő továbbá a tarczali magyar bortermelők 1573. évi adóaljstroma, Losteiner Lénárd XVIII. századi szent Ferencz-rendi szerzetes eddig ismeretlen »Istennek kincses háza« című művének másolata s Fekete Lajos orvos-történeti munkáinak eredeti kéziratai. Az irodalmi levelestár és analecták darabjai közt Szigeti József, Hiador, gróf Bethlen Miklós, Ökröss Bálint stb. levelei s Hollósy Kornélia,

Lendvay Márton, Szerdahelyi Kálmán, Egressy Gábor, Szentpéteri Zsigmond és Sükei Károly hagyaték-tárgyai szerepelnek.

A negyedévi szerzemények feldolgozásán kívül befejeztetett a Pulszky-féle leveles-gyűjtemény rendezése.

Az évnyegyed folyamán 8 esetben kikölcsönöztetett 12 kézirat és 1 irodalmi levél, 84 kutató pedig 268 kéziratot és 191 irodalmi levelet használt.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása: a) Köteles példányokból: nyomdai kimutatással, csomagokban 101 évfolyam 8346 szám; számonként 121 évfolyam 5565 szám. b) Aigner Lajos, dr. Breznay Béla, Roth Gyula ajándékából: 4 évf. 27 szám. c) Áthelyezés útján: 1 évf. 51 szám. d) Vásárlás útján (Müller A. antiquariustól 11:20 kor.) 9 évf. 112 sz. Összesen 236 évf. 14,286 sz.

Az évnyegyed folyamán a könyvtárban 1441 olvasó 3018 kötetet, a könyvtáron kívül 29 intézet vagy egyén 67 kötetet, összesen 1470 olvasó 3085 kötetet használt.

Czéduláztatott 18 hírlap és 314 évfolyam. Átnézetett 80 hírlap 8536 száma. Kötés alá adatott 443 kötet hírlap.

Ama köteles példányok, melyek nyomdai kimutatással (csomagonként) érkeztek be, a növedéknaplóba irattak és a nyilván tartó lapokra vezettettek; a számonként beérkezett hírlapok pedig hetenként számbavéve, betűrendjük szerint elhelyeztettek. A csomagküldeményekben hiányzó hírlapszámok azonnal feljegyeztetvén, reklamáltattak.

IV.

A *levéltári osztály* a lefolyt évnyegyedben ajándék útján 4211 dbbal, vétel útján 16 dbbal, a kéziratárból áttétel útján 25 dbbal, összesen tehát 4252 dbbal gyarapodott.

Vételre fordított 94 korona.

A családi levéltárak száma a lefolyt évnyegyedben három új levéltárral gyarapodott és pedig az Egyházasközponti Töttössy-családdal, melyet Töttössy Béla kúriai bíró, a Kisdobai Dobay-családdal, melyet Sándor József főhadnagy és a Kölcsei Kölcsey-családdal, melyet Kölcsey Gábor földbirtokos letéteményezett. Ezekkel együtt a letéteményezett családi levéltárak száma 79-re emelkedett.

Ajándékaikkal a budapesti ev. ref. főgimnázium igazgatósága, Tóth Kádár Vilmos főhadnagy, id. Szinnyei József múzeumi igazgató, Gömörly Gusztáv cs. és kir. ny. őrnagy, Simonyi Dénes, dr. Fényes Dezső, dr. Áldásy Antal múzeumi ör, gróf Teleki Sándor és Szent-Iványi Gyula gyarapították a levéltár anyagát. Ez ajándékok közül id. Szinnyei József ajándéka emelendő ki, mely

4000 darab gyászjelentéssel gyarapította gyászjelentéseink gyűjteményét.

A törzsanyag gyarapodásából 5 db eredeti és 1 db. egykorú másolat esik a középkori iratok, 46 db az újkobkori iratok, 5 db a nemesi iratok, 4192 db a gyászjelentések és 3 db a fénykép-másolatok csoportjára.

A nemesi iratok csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1622 jun. 23. Sopron. II. Ferdinand czimereslevele Németh Péter részére (másolat). 2. 1639 ápril 7. Bécs. III. Ferdinand czimereslevele Németh János részére. 3. 1693 febr. 11. Bécs. I. Lipót czimereslevele Bán Péter részére. 4. 1805 szept. 19. Győr. Győrvm. igazolványa a Gömörey család czimereslevelének kihirdetéséről. 5. 1827 nov. 19. Pécs. Baranyavm. nemesi bizonyítványa a Gömörey család részére.

Az osztály helyiségeiben 75 kutató 18,995 darabot használt. Külső használatra kikölcsönözött 5 tértvényen 134 darab irat.

A törzsanyag új szaporulatának feldolgozásán és a vételre felajánlott dr. Kardos Samu-féle okirat-gyűjtemény megbecslésén kívül folytattatott a Kossuth-iratok jegyzékének revideálása és a beérkezett köteles példányú gyászjelentések dátum szerinti rendezése. A letéteményezett levéltárak közül rendezettek a Bogyay, a Dobay, a Kölcsei Kende, a Kölcsei Kölcsey, a Kruplanicz, a Szinyei-Merse és a Töttössy családok levéltárai. Ezeknek tartalma a következő: 1. Bogyay levéltár: 1 db XIII., 4 db XIV., 8 db XV. századi eredeti oklevél, 7 db középkori oklevél-másolat, 33 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 284 db XVII. századi, 1272 db XVIII. századi, 620 db XIX. századi irat, 17 db genealogiai tábla, 1 db elenchus és 7 db térképrajz, összesen 2252 db. — 2. Dobay levéltár: 1 db XV. századi, 1 db középkori oklevél-másolat, 1 db XVI., 1 db XVII., 7 db XVIII., 79 db XIX. századi irat, 7 db genealogiai tábla, 12 db elenchus, 1 db címerrajz, összesen 110 db, köztük a Dobry családnak 1431-iki czimereslevele, Zemplén és Pozsony vármegyék 1825-iki és Szepes vármegye 1834-iki nemesi igazolványa a Dobay család részére. — 3. Kölcsei Kende levéltár: 4 db XIII. századi, 90 db XIV. századi, 40 db XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti oklevél, 10 db középkori oklevél-másolat, 397 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 2855 db XVII. századi, 4452 db XVIII., 1916 db XIX. századi irat, 67 db genealogiai tábla, 75 db elenchus, összesen 10,064 db, ezek között a Szentpéteri család 1621. évi, a Sipos család 1629. évi czimereslevele és Baizat István 1669. évi, Palay Miklós XVII. századi év nélküli címerkerő folyamodványa. — 4. Kölcsei Kölcsey levéltár: 1 db XIII., 10 db XIV., 14 db XV. és 5 db XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti oklevél, 4 db középkori oklevél-másolat, 141 db XVI. századi mohácsi vész

utáni, 386 db XVII., 951 db XVIII., 640 db XIX. századi irat, 7 db genealogiai tábla, 14 db elenchus, 2 db nyomtatvány, összesen 2175 darab. — 5. Kruplanicz levéltár: 20 db középkori oklevél-másolat, 13 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 170 db XVII. századi, 1753 db XVIII., 8140 db XIX. századi irat, 49 db genealogiai tábla, 43 db elenchus és lajstrom, 19 db rajz, 1 db térkép és 122 db kézirat, összesen 10,330 db, köztük a családnak 1647. évi címeres-levele. — 6. Szinyei-Merse levéltár: 4 db XIII., 53 db XIV., 164 db XV., 23 db XVI. századi mohácsi vész előtti oklevél, 14 db középkori oklevél-másolat, 118 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 186 db XVII., 163 db XVIII., 67 db XIX. századi irat, 4 db genealogiai tábla, 11 db elenchus és 3 db rajz, összesen 810 db, köztük a családnak 1602-ből származó és a Skábel családnak 1666-iki címeres-levele. — 7. Töttössy-levéltár: 1 db XVI. századi mohácsi vész előtti irat, 13 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 71 db XVII., 794 db XVIII., 233 db XIX. századi irat, 2 db elenchus, 9 db genealogiai tábla, összesen 1123 db. Folyamatban van jelenleg a Sibrik, a Berzeviczy család kakaslomniczi ágának, valamint a régibb időről elmaradt Balassa család levéltárának rendezése.

A BUDAPESTI MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY- EGYETEM KÖNYVTÁRA 1904. ÉVBEN.

A budapesti magyar királyi tudomány-egyetem könyvtárának 1904. évi állapotáról *Ferencki Zoltán* igazgató a következő jelentést terjesztette a magas vallás- és közoktatásügyi minisztérium elé:

A budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtárának 1904. évi működéséről és állapotáról szóló igazgatói jelentésemet mély tisztelettel a következőkben teszem meg:

Nagyméltóságod 32.490/1904. vkm. sz. alatt elrendelni méltóztatott, hogy az egyetemi könyvtár gyarapodási címjegyzéke az egyetemi nyomda által ingyen nyomattassék. Ez a változás némi akadályokat okozott kezdetben arra nézve, hogy az évi gyarapodási jegyzék a szokott módon június havában megjelenhessék; de ezek ma már elhárítottván, reményem van, hogy a régi kerékvágásban fogunk tovább haladni. Ezt mutatja az is, hogy 1905-ben kiadhattuk az 1903. és 1904. évi gyarapodási címjegyzékeket. A kézirati címjegyzék nyomása is több éven át hátramaradt, tőlünk nem függő körülmények miatt; de most erre nézve is reményem van, hogy szintén rövid időn a nyomda elkészíti a még hiányzó íveket.

A könyvtári rendes munkálatokon kívül a folyó évben befejezést nyert mindazon nagyobb szabású könyvadományok feldolgozása, melyeket mult évi